

2021-02-02
Dnr: S2020/06592

s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över Betänkandet SOU 2020:47 Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (Dnr S2020/06592).

Sveriges Dövas Riksförbund, SDR, driver frågor, agerar kraftfullt och väcker opinion om våra mänskliga och demokratiska rättigheter. Vi arbetar för rätten och möjligheten att använda svenskt teckenspråk, samt driver på utvecklingen mot ett samhälle där det svenska teckenspråket har en självklar plats.

Sammanfattning

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) anser att förslaget i sin övergripande helhet är bra, men det finns några nedslag som vi vill göra i utredningen utifrån vårt perspektiv.

Utredningen skriver att bemötande från socialtjänsten ska garantera jämlikhet, jämställdhet och likvärdighet – det är oerhört viktigt att betona att detta ska ses i ljuset av socialtjänstens förmåga att möta alla på lika villkor. Vilket inte görs idag för döva individer som söker bistånd hos socialtjänsten. Socialtjänsten kräver motåtgärder för att individer ska få tillgång till till exempel försörjningsstöd. För döva nyanlända blir det ett problem när socialtjänsten ska kräva kompetenshöjande verksamhet. Till exempel utbildning i svenska. Döva nyanlända behöver längre tid på sig att tillgodose sig svenskkunskaper då de måste lära sig två språk på samma gång. Det skrivna svenska språket och svenskt teckenspråk. SDR belyser frågor kring hur bemötandet kan garantera jämlikhet i denna fråga?

I utredningen av den nya socialtjänstlagen så belyser ni att lagen ska främja människors jämställda levnadsvillkor och hur kan då dövas livsvillkor bli jämställda i en värld som inte utgår eller tar hänsyn till deras förutsättningar funderar SDR på.

Avdelning I Inledande bestämmelser

2 kap Socialtjänstens mål (sid 72)

Övergripande mål och principer.

Utredningens förslag:

1 § Socialtjänsten ska på demokratins och solidaritetens grund främja människans

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlika och jämställda levnadsvillkor, och
- aktiva deltagande i samhällslivet

Verksamheten ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

SDR:s synpunkter:

Enligt betänkandet på sidan 368 skriver de att socialtjänsten ska genomföra verksamheten så att omotiverade skillnader inte bevaras eller förstärks genom socialtjänstens arbete. SDR belyser frågor kring att det ofta saknas dövkompetens hos socialtjänsten som riskerar att förstärka en ojämlikhet för döva människor. Den nya socialtjänstlagen ska främja människors jämställda levnadsvillkor och hur kan dövas livsvillkor bli jämställda i en värld som inte utgår eller tar hänsyn till deras förutsättningar? Särskilt när lagen ska ha ett förebyggande perspektiv med ett förstärkt tillgänglighetsbegrepp. Vad betyder detta för döva som målgrupp? Kan det bli mer konkreta förändringar för målgruppen?

Verksamhetens inriktning.

Utredningens förslag:

3 § Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och inriktas på att vara lätt tillgänglig.

SDR:s synpunkter:

Vad betyder definitionen av lätt tillgänglig? Kommer socialtjänsten att vara lättare att komma i kontakt med för döva personer i och med att de använder sig av en tolk tillexempel via telefonsamtal. Kommer socialtjänsten att tillämpa dövkompetens i mötet med döva personer? Eller gäller detta endast information om socialtjänsten och då på teckenspråk?

Nya åtgärder behövs för socialtjänstens bemötande och lätt tillgänglighet genom att anlita en kvalitetsansvarig med döv- och teckenspråkskompetens som t.ex. kan kontrollera om biståndshandläggare gör rätt bedömning. Det kan också vara äldre- eller socialtjänstvägledare med dövkompetens för hela Sverige.

Lätt tillgänglighet - Det sker på teckenspråk t.ex. information på hemsidor och anlitar döv tolk vid behov under bedömningsmöten.

Det står vidare i § 9 Språklagen att "det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket", det i kombination med att det står i §7 och § 13 Förvaltningslagen att en myndighet skall tillgängliggöra verksamhetens innehåll så att även den som inte ser, hör eller kan tala kan ta del av verksamhetens innehåll. SDR föreslår därför följande formulering av 2 kap §3 Socialtjänstlagen:

Förslag på formulering 2 kap 3 § Socialtjänstlagen:

3 § Socialtjänsten ska ha ett förebyggande perspektiv och inriktas på att vara lätt tillgänglig.

Socialtjänsten ska använda tolk och göra innehållet i handlingar tillgängligt när den har kontakt med någon som har en funktionsnedsättning som allvarligt begränsar förmågan att se, höra eller tala.

Avdelning II Övergripande uppgifter.

8 kap Boende och vissa andra insatser. (sid 78)

Utredningens förslag:

§5 Kommunen ska arbeta för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden av äldre personer.

SDR:s synpunkter:

Vår synpunkt är att teckenspråk skall läggas till i listan över språk som ingår i förslaget på paragrafen. Se sid 78 i betänkandet. Detta med hänvisning till vad som står i föregående paragraferna som rör äldreomsorgen där socialtjänstens omsorg om äldre personer ska inriktas på att de får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Se sid 409-410 i betänkandet. För äldre döva är det då viktigt att få insatser på teckenspråk. Därför vill vi att teckenspråk ska läggas till i §5.

Det står vidare i § 9 Språklagen att "det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket"

Teckenspråk ska inkluderas i ovanstående skrivning, speciellt när utredningen för resonemang om KASAM, kulturell identitet mm och i kap 13(s 516 - 517) föreslår att enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov.

Hur ska det kunna ske om en döv äldre person på ett SÄBO inte har möjlighet att uttrycka sig eller förstå andra personer/personal. På sidan 509 i utredningen finns det följande skrivning - ett gott bemötande kräver att samtalen förs på ett språk som den äldre personen förstår.

Förslag på ny formulering av § 5:

§5 Kommunen ska arbeta för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib, samiska eller *svenskt teckenspråk* där detta behövs i omvårdnaden av äldre personer.

Avdelning III Insatser till enskilda.

11 kap Insatser efter individuell behovsprövning – bistånd

Utredningens förslag:

Under rubriken Försörjningsstöd och sedan § 13 finns det att socialnämnden får begära att om man får försörjningsstöd ska personen delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

13 § Socialnämnden får begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Den praktik eller kompetenshöjande verksamhet som avses i första stycket ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes

individuella önskemål och förutsättningar. Socialnämnden ska samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut fattas enligt första stycket.

SDR:s synpunkter:

SDR vill uppmärksamma om att om det rör sig om en nyanländ person som ansöker om försörjningsstöd så kan socialnämnden begära att personen skall genomgå utbildning inom Svenska För Invandrare (SFI). SDR belyser frågor kring att när det rör sig om en döv nyanländ person, så kan denne missgynnas av dessa regler i och med att Socialnämnden kan utgå från ett tidsspann som gäller för en hörande person som endast ska lära sig ett språk – det svenska språket – för att kunna uppbära försörjningsstöd. En döv person måste lära sig två språk och det är då det skrivna svenska språket samt det svenska teckenspråket. Det tar alltså längre tid för en döv person att komma upp i samma nivå som en hörande nyanländ person. Socialnämnden kan genom detta anse att den döva personen inte är berättigad till stöd eftersom det tar så lång tid. Hur kan socialnämnden garantera jämlikhet i deras bemötande?

12 kap Insatser utan föregående individuell behovsprövning. (sid 85-86)

På sidan 691 skriver betänkandet att de föreslår en ny bestämmelse som rör insatser utan föregående behovsprövning och listar olika insatser som kan ges utan föregående behovsprövning. Detta utgår i att den enskilde kan vända sig direkt till privata utövare. Till exempel korttidsboende och hemtjänst (sid 703-705)

SDR:s synpunkter:

Betänkandets förslag på förenklad biståndsprövning väcker frågor hos SDR. Det kan bli mycket stora variationer över landet, gällande vad som erbjuds samt kvalitén på insatserna. Privata aktörer med vinstintresse kan försämma. Det kan påverka döva äldres rätt till att få bistånd på teckenspråk, samt att kvalitén på insatser på teckenspråk kan påverkas om det inte blir säkerställt att rätt utförare för insatsen väljs.

1.37 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

På sidan 183 återfinns det förslag på ändring som rör äldreomsorg.

18 §

Nuvarande lydelse

En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska.

Föreslagen lydelse

En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att *helt* eller *till* en väsentlig del få de *insatser* som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska.

18a §

Nuvarande lydelse

En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk vad gäller övriga språk.

Föreslagen lydelse

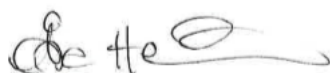
En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att helt eller till en väsentlig del få de insatser som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk vad gäller övriga språk.

SDR:s synpunkter:

SDR kan än en gång konstatera att teckenspråket inte tas i beaktande trots att det enligt § 9 Språklagen att "det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket". Och att vi tycker att det ska stå med i uppräknigen av språk.

Vänliga hälsningar

Sveriges Dövas Riksförbund

Åsa Henningsson
Förbundsordförande